

פן יקום!
(חתימת המלכות)

ספר שביעי.

על המתנה

ובו הקדמה ושני שערים.

הקדמה.

מונחי המתנה.

833. מתנה היא הקניית נכסים לאחר שלא בתמורה.
הפקנה קרוי נותן-המתנה.
הנכסים — דבר-המתנה.
והנוטל — מקבל-המתנה.
834. תשורה היא נכסים שהובאו או שנשלחו לאחר, לשם כבוד.
835. צדקה היא נכסים הנתנים במתנה לשם מצוה.
836. הפקר-מאכל היא נתינת רשות לאחר שיאכל וישתה דבר שלא בתמורה.
מתנה (הבה).
נותן-המתנה (ואהב).
דבר-המתנה (מיוחד).
מקבל-המתנה (מיוחד).
תשורה (הדיקה).
צדקה (צדקה).
הפקר מאכל (אבאקה).

שער ראשון.

על שאלות בענין קשר המתנה.

ובו שני פרקים.

פרק ראשון.

על שאלות בענין גופה של מתנה ונטילתה.

837. מתנה נקשרת בהצעה וקבלה, ונגמרת בנטילה.¹
838. הצעה במתנה היא המאמרים שנוהגים להשתמש בהם במונח הקניית נכסים שלא בתמורה, כגון: „נתתי במתנה“, או „הרי זה מתנה“, או „נתתי תשורה“. וכן המשפטים המעידים, מכללא, על הקניית נכסים שלא בתמורה, כגון הבעל שנתן זוג עגילים או תכשיט אחר לאשתו, ואמר: „קחי ועדי אותם“, הרי זה הצעה במתנה.
839. מתנה נקשרת גם על ידי נתינה ולקיחה.
840. במתנה וצדקה משמשים המשלוח והנטילה במקום הצעה וקבלה בדברים.
841. הנטילה במתנה היא כקבלה במכר.
¹ עיין: חטיב ג. יונס — L. A. 116/24 s Rot. 939 (לא C. A. כמו ברוסנברג).
- קשר המתנה, כיצד?
הצעה, כיצד?
מתנה ע"י נתינה ולקיחה.
נטילה כקבלה.

- לפיכך, נותן שאמר: "נתתי לך נכסים אלה", ולא הגיד המקבל כלום. כגון, "קבלתי" או "קבלתי במתנה", ונטלם במעמד המתנה, המתנה גמורה.
842. אין נטילה אלא ברשות הנותן, בפרוש או מכללא. נטילה ברשות.
843. הצעת הנותן יש במשמעותה רשות לנטילה מכללא, ואילו רשות מפורשת היא פקודה ברורה. כגון שהיתה המתנה מצויה במעמד קשר המתנה, ואמר הנותן: "הרי נכסים אלה נתונים לך במתנה, קחם", או שלא היתה המתנה מצויה במעמד קשר המתנה, ואמר: "נתתי לך אותם נכסים, לך קחם". רשות מפורשת שניתנה מאת הנותן, הרי אחד אם נטל המקבל את המתנה בו במעמד או לאחר בטולו, נטילתו שלמה. אבל ברשות מכללא המתנה מוגבלת במעמד המתנה, ואין הנטילה שלאחר בטול המעמד מועילה.
844. רשות מפורשת שניתנה מאת הנותן, הרי אחד אם נטל המקבל את המתנה בו במעמד או לאחר בטולו, נטילתו שלמה. אבל ברשות מכללא המתנה מוגבלת במעמד המתנה, ואין הנטילה שלאחר בטול המעמד מועילה. כיצד? האומר לחברו: "נכסי אלה נתונים לך במתנה", ונטלם המקבל מיד, נטילתו שלמה. אבל אם נטל לאחר שבטל מעמד המתנה, אין נטילתו נטילה. הוא הדין במי שאמר: "נכסי שבמקום פלוני נתונים לך במתנה", מבלי שהוסיף על דבריו, "לך קחם", והלך המקבל ונטלם. אין נטילתו נטילה.
845. יכול הקונה לתת את הממכר במתנה לאחר גם לפני שנטלו מיד המוכר. נתינת ממכר במתנה.
846. מי שנתן במתנה לאחר את נכסיו המצויים ברשות זה האחר, ואמר הלה "קבלתי", או "קבלתי את המתנה", הרי זה מתנה גמורה, ואין צורך במסירה ונטילה מחדש. מחנת נכסים המצויים ביד המקבל.
847. מי שנתן במתנה לחייב את חובו שיש לו עליו, או שמחל לו את החוב, ולא דחה החייב, הרי זה מתנה שלמה, והחוב מבוטל מיד. נתינת חוב במתנה.
848. הנותן לחברו את חובו שיש לו אצל אחר, ונתן לו רשות מפורשת לנטילה, ואמר: "לך וטול", והלך מקבל המתנה ונטל, המתנה שלמה.
849. נותן המתנה או המקבל שמת לפני הנטילה, המתנה בטלה. הנותן, או המקבל שמת.
850. מתנה שנתן אדם לבנו הגדול, כלומר, בר דעת ובוגר, יש בה צורך במסירה ונטילה. מתנה לבן גדול.
851. אפוטרופוס או מחנך, כלומר זה שהקטן נמצא תחת השגחתו והדרכתו, שנתן מנכסי עצמו מתנה לקטן, בין שהנכסים מצויים בידו ובין שהם פקדון אצל אחר, הרי בהצעה בלבד, כלומר, באמירתו "נתתי", נעשה הקטן לבעל הנכסים, ואין צורך בנטילה. מחנה לקטן ע"י אפוטרופוס.
852. זר שנתן מתנה לקטן, המתנה גמורה משהגיע ליד אפוטרופוסו ע"י זר, או מחנכו.

853. מתנה שניתנה לקטן מבחין נעשית גמורה עם נטילתו של הקטן, אף נטילת הקטן המבחין. אם היה לו אפוטרופוס.

854. מתנה שעתידה לחול לאחר זמן אינה שלמה. מתנה לאחר זמן.

855. נתן על מנת שיקבל תמורה, המתנה שלמה, והתנאי מועיל. מתנה בתמורה. כיצד? הנותן מתנה לחברו על מנת שיתן לו מקבל המתנה דבר ידוע תמורתה, או שיפרע תחתיו חוב ידוע שיש לאחר עליו, הרי אם קיים המקבל את התנאי, נתקיימה המתנה. לא קיים את התנאי, יכול הנותן לחזור בו ממתנתו. הוא הדין במי שנתן ומסר לאחר את כל נכסיו במתנה על מנת שיכלכל אותו עד יום מותו, אין הנותן רשאי לחזור בו ממתנתו כל זמן שיש ברצון מקבל המתנה לכלכלו לפי התנאי.

פרק שני.

על תנאי המתנה.

856. צריך שיהא דבר המתנה בעולם בשעת המתנה. דבר שכא לעולם. לפיכך, ענבי הכרם שלא באו עדיין לעולם וכן וולד הסוסה העתיד להולד, אין המתנה שלמה בהם.

857. צריך שיהא דבר המתנה מנכסי הנותן. מנכסי הנותן. לפיכך, מי שנתן מתנה לאחר את נכסי חברו שלא ברשות, אין המתנה שלמה. אבל אם לאחר המתנה הסכימו לכך הבעלים, המתנה שלמה.

858. צריך שיהא דבר המתנה קבוע וידוע. יריעת המתנה. לפיכך, אם אמר הנותן: „נתתי לך דבר מנכסי“, ולא קבע מה נתן, או אמר: „נתתי לך אחד משני סוסים אלה“, אין המתנה שלמה. אבל אם אמר: „שני סוסים אלה, איזה מהם שתרצה, לך הוא“, וציין מקבל המתנה אחד מהם במעמד המתנה, המתנה שלמה. אבל אם ציין לאחר שבטל כבר מעמד המתנה, אין המתנה שלמה.

859. צריך שיהא הנותן בררדעת ובוגר. כשרות הצדדים. לפיכך, קטן ושוטה ופתי ביותר אין מתנתם שלמה, אבל אחרים שנתנו להם המתנה שלמה.⁽¹⁾

860. צריך שתהא המתנה ברצון הנותן. מתנה מרצון. לפיכך, מתנה באונס ובכפייה אינה מתנה.

⁽¹⁾ עיין: פרח נ. נוהא — L. A. 7/32 3 Rot. 1010

שער שני,

על דיני המתנה.

ובו שני פרקים.

פרק ראשון.

על חזרה ממתנה.

861. מקבל המתנה קונה את המתנה בנטילה.⁽¹⁾ המתנה נקנית בנטילה.
862. עד שלא היתה נטילה יכול הנותן, אם רצה, לחזור בו ממתנתו.⁽²⁾ עד אימתי חוזר בו הנותן.
863. נותן שאסר את הנטילה לאחר ההצעה, הרי זה חזרה מהמתנה. אסור הנטילה חזרה.
864. אין הנותן רשאי אחרי הנטילה, לחזור בו מהמתנה ומהתשורה אלא בהסכמת המקבל; לא הסכים המקבל, פונה הנותן לשופט, ורשאי השופט לבטל את המתנה, כשאין מניעות לחזרה, כמפורש לקמן; אבל אם נמצאה מניעה לחזרה, אינו יכול לבטלה. חזרה ברצון המקבל, או בתקף פס"ד.
865. משנטל המקבל את המתנה, הרי אם הוציא הנותן את המתנה מידו שלא בהסכמתו ושלא בתוקף פסק דין, דינו כדין גוזל, ובכגון זה אם אבדה המתנה או נאנסה בידו, חייב באחריותה.⁽²⁾ חזרה לאחר נטילה.
866. מתנה שנתן אדם לאבותיו ולבניו, לאחיו ולאחותו, או לבניהם, או לאחי אביו ואמו ולאחותם, אין לאחריה חזרה.⁽²⁾ מניעות לחזרה: מתנה לקרובים.
867. בעל או אשה שנתנו מתנה זה לזה, אינם יכולים מעתה לחזור בהם. מתנה לבעל או לאשה.
868. מתנה שיש עמה תמורה, הרי משקבל הנותן את התמורה בולדה מניעה לחזרה. מתנה ועמה תמורה.
- לפיכך, נותן מתנה שנתן לו דבר תמורת מתנתו, בין על ידי מקבל המתנה ובין על ידי אחר, אינו יכול לאחר מכאן לחזור בו ממתנתו.
869. היו נכסי המתנה קרקע, והקים עליה מקבל המתנה בנין, או שנטע בה עצים, או ששכחה המתנה שבח המחובר לדבר, כגון שהיתה המתנה בהמה כחושה והבריאה בידי המקבל, או שנשתנה דברי המתנה שנוי שיש עמו שנוי השם, כגון חטה וטפחה קמח, אין החזרה מהמתנה שלמה בהם. שבח מחובר, שבח שאינו מחובר.
- אבל שבח שאינו מחובר לדבר, אינו משמש מניעה לחזרה.

⁽¹⁾ עיין: חטיב נ. יונס, לעיל.

חדאר נ. קטן — C. A. 34/24 1 P.L.R. 81

⁽²⁾ עיין: חליל נ. אידי — L. A. 157/23 3 Rot. 939

לפיכך, סוּסָה שנתנה במתנה ונתעברה, אין הנותן יכול לחזור בו ממתנתו, אבל יכול הוא לחזור בו משתלד, ובכגון זה נשאר הוולד בידי מקבל-המתנה.

870. מקבל-המתנה שהוציא את המתנה מרשותו על ידי מכר או על ידי מתנה ומסירה, אין הנותן יכול מעתה לחזור בו ממתנתו.

מתנה שיצאה מרשות המקבל.

871. מתנה שנאנסה בידי המקבל, אין בה חזרה.

מתנה שנאנסה.

872. מיתת הנותן, או המקבל, משמשת מניעה לחזרה.

הנותן או המקבל שמת.

לפיכך, אם מת מקבל-המתנה, אין הנותן יכול לחזור בו ממתנתו; ואם מת הנותן, אין יורשיו יכולים לדרוש חזרה את המתנה.

חוב שנתן במתנה.

873. בעל חוב שנתן את חובו במתנה לחייב, אינו יכול לחזור בו.

אין חזרה מצדקה.

874. אין לחזור מצדקה לאחר נטילה, מכל מקום.

הפקד דבר-מאכל.

875. מי שנתן רשות לחברו לאכול ממאכלו, אין האחרון יכול לשלוט בזה כבקנינו, למכרו או לתתו במתנה, אבל רשאי הוא לאכלו, ואין הנותן יכול לדרוש אחר כך את מחירו.

כיצד? מי שאכל ענבים בכרם רעהו ברשות בעלים, אין בעל הכרם יכול לדרוש אחר כך את מחירם.

876. דברים שהובאו כתשורה במשתה ברית-מילה או אירוסין, הרי אם הודיעו הבעלים בשביל מי הביאום — לילד, לכלה, האם, או האב — הרי התשורה למי שנועדה לו; ואם לא הודיעו המביאים למי נועדה, ואין אפשרות לשאול את פיהם ולברר את הדבר, הולכים אחר מנהג המקום.

פרק שני.

על מחנת שכיב מרע.⁽¹⁾

מחנתו של שכיב מרע: לזר כשאין יורשים.

877. שכיב מרע שאין לו יורשים שנתן ומסר את נכסיו במתנה לאחר, המתנה שלמה, ואין ממונה אוצר-המלכות רשאי להתערב בדבר.

לבעל או לאשה כשאין יורשים.

878. שכיב מרע שאין לו יורשים חוץ מאשתו שנתן ומסר את כל נכסיו במתנה לאשתו, או אשה שאין לה יורשים חוץ מבעלה, ונתנה ומסרה כשהיא שכיב מרע את כל נכסיה לבעלה, המתנה שלמה, ואין ממונה אוצר-המלכות יכול להתערב בדבר ולשעבד את עזבונום לאחר מיתתם.

(1) עיין: באלדוין נ. פֶסֶטֶר — C. A. 87/36 9 Rot. 779

חדאד, נ. חדאד — C. A. 147/41 8 P.L.R. 426

879. שכיב מרע שנתן דבר לאחד מיורשיו, ומת, הרי אם לא הסכימו לכך שאר היורשים, אין המתנה שלמה.
 אבל נתן ומסר מתנה למי שאינו ראוי להיות יורשו, ולא עלתה המתנה על שלישי עובונו, המתנה שלמה.
 היתה יתירה על שלישי עובונו, ולא הסכימו לכך היורשים, אין המתנה שלמה אלא כדי שלישי, וחייב המקבל להחזיר את השאר.¹

ליורש.

לזר כשיש יורשים.

880. מי שעובונו שקוע בחובות, שנתן ומסר את נכסיו במתנה ליורשיו, או לאחרים, אין בעלי החוב משגיחים במתנה זו, וכוללים הם את הנכסים הללו בנכסים המיוחדים לבעלי החוב לחלוק בהם.

מתנת השקוע בחובות.

מאמר המלכות: 29 להודש סחרם שנת 1289.

חבר מועצת הבקורת השריעית

עמר תלוצי

ממונה על הדרשות

סיד חליל

חבר הועדה

סיף-אל-דין

מחלק עובונות אנשי הצבא

אחמד תאלד

אחמד ג'ורח

נאמן התשובות

סיד חליל

חבר מועצת המשפטים

סיד אחמד חלמי

מנהל בית המדרש לשופטים

יונס ותבי

חבר הועדה

עבד אל-לטיף שקרי.

¹ עיין: באלדוין ג. פסטר, לעיל.